

Motion till riksdagen

1987/88:Sf263

av Martin Olsson (c)

om småföretagarnas egenavgifter

Egna företagare erlägger för närvarande nära 34 % av sina inkomster som egenavgifter till i huvudsak socialförsäkringssystemet. Något direkt samband mellan inbetalda avgifter och förmåner finns tyvärr inte inom detta system, vilket bl. a. medför att många egenföretagare, i förhållande till sina inkomster, erlägger stora belopp i avgifter utan att erhålla nämnvärda förmåner. Speciellt gäller detta företagare med små inkomster.

De som startar eller driver en mycket liten verksamhet, vilken betraktas som rörelse eller jordbruk, och endast har en ringa inkomst av verksamheten, drabbas därför av betydande och för dem ofta överraskande egenavgifter.

Tidningen Land redovisade för några år sedan ett fall där en småbrukarhustru startat eget, nämligen en odling av obesprutade grönsaker. Hennes odling gav henne en nettoinkomst på 4 375 kr. Helt överraskande för henne blev hon på grund av denna ringa inkomst debiterad egenavgifter – socialförsäkringsavgifter – på 1 358 kr. jämte straffränta.

Ett annat samtidigt redovisat exempel var en ungdom som uppmanats att starta eget i stället för att vänta på att få någon anställning. Det aktuella året tjänade han bara 3 600 kr., men påfördes egenavgifter på 1 541 kr.

Egenavgifter till socialförsäkringssystemet borde ju svara mot motsvarande förmåner, men det anmärkningsvärda med de avgifter, som företagare med mycket små inkomster måste erlägga, är att dessa avgifter inte ger vederbörande någon motsvarande rätt till förmåner.

När inkomsten understiger 6 000 kr. ger den ingen rätt till sjukpenning. För att få någon ATP-poäng måste inkomsten med minst 200 kr. överstiga gällande basbelopp (1988 25 800 kr.) så att minst en hundradels ATP-poäng erhålles.

En stor del av egenavgifterna är avgifter till sjukförsäkringen och ATP, men de avgifter som företagaren med mycket små inkomster tvingas betala ger honom eller henne varken rätt till sjukpenning eller ATP, vilket båda ovan redovisade fallen klart visar.

Följande exempel, där jag räknar med 1988 års basbelopp 25 800 kr. och 1988 års egenavgifter, visar hur stora avgifter en liten företagare maximalt kan få betala i avgifter utan att få någon motsvarande förmån. Regeln att man betalar sjukförsäkringsavgift (för närvarande 9,60 %) även på inkomst under 6 000 kr. trots att någon sjukpenning ej utgår om inkomsten

understiger detta belopp innebär t. ex. att den som har 5 900 kr. i inkomst betalar 566 kr. i avgift utan att den ger någon rätt till sjukpenning.

När det gäller ATP tas med gällande regler ATP-avgift på 2 734 kr. (10,6 %) ut av den som exempelvis har en inkomst av exakt ett basbelopp utan att vederbörande får någon ATP-poäng alls för detta år.

På grund av att pensionstillskott utgår till dem som har låg pension från ATP är det egentligen först en betydligt högre inkomst än 200 kr. över ett basbelopp som ger vederbörande någon högre pension. Pensionstillskottet utgör för närvarande 48 % av basbeloppet, alltså 12 384 kr. Tillsammans med folkpensionen, 96 % av basbeloppet för ensamstående alltså 24 768 kr., är det först när folkpension plus ATP ger mer än 37 152 kr. (24 768 kr. plus 12 384 kr.) som en person får högre pension tack vare intjänade pensionspoäng. För att uppnå en pensionsrätt från ATP som verkligen ger något räcker det alltså inte med att inkomsten med 200 kr. överstiger ett basbelopp. I stället måste inkomsten överstiga basbeloppet med 20 640 kr. (12 384:0,6) och alltså uppgå till 46 440 kr. (25 800 + 20 640). ATP-avgiften på just denna inkomst blir 4 922 kr.

Alltså får en egenföretagare med just denna inkomst betala 4 922 kr. i ATP-avgift utan att därmed egentligen ha ökat sin pensionsrätt alls. Även vid inkomster närmast över nämnda belopp blir det en premiemässigt synnerligen dyr pensionsrätt från ATP för en egenföretagare.

Riksdagens majoritet (reservation från de tre icke socialistiska partierna) har de senaste åren (SfU 1985/86:2, SfU 1986/87:4 och SfU 1987/88:1) avslagit motionskraven om översyn av sambandet mellan avgifter och förmåner med hänvisning till "att den bristande överensstämmelsen har sin grund i bl. a. den allmänna försäkringens solidariska och obligatoriska karaktär".

Det är nog bland det mest anmärkningsvärda användandet av ordet solidarisk när man med detta försvarar att småföretagare med de minsta inkomsterna skall betala stora belopp i avgifter, som inte ger några motsvarande rättigheter för dem, utan i stället går till finansiering av högre inkomsttagares pensions- och sjukförsäkringsförmåner inom den allmänna försäkringen.

Eftersom rådande system är uppenbart orättvist och drabbar dem på inkomstnivåer som samhället normalt sett borde stödja genom förmånliga skatte- och avgiftsregler, återkommer jag med motsvarande motionskrav som jag framfört årligen sedan 1985.

Ur rättvisesynpunkt och för att inte motverka människors vilja att ta initiativ måste reglerna för fastställande av egenavgift för dem som räknas som företagare och har begränsade inkomster ändras. Det kan inte accepteras att dessa små skall betala avgifter som endast går till att finansiera förmåner för dem som har bättre inkomster. Att de minst bemedlade skall drabbas förhållandevis hårdast kan inte få fortsätta.

Formella eller administrativa skäl får inte tas som intäkt för accepterande av ett orättvist system. Ändringar måste genomföras och måste syfta till en rättvisa och överensstämmelse mellan avgifter och förmåner i vart fall för företagare med små inkomster, men helst för alla som själva betalar sina avgifter.

Om lösningen finns i ett system med ett tillräckligt stort avgiftsfritt bottenbelopp eller i ett system som på annat sätt ger överensstämmelse mellan avgifter och förmåner får prövas.

Med hänsyn till rådande systems fullständigt oacceptabla effekter bör riksdagen hos regeringen anhålla om att frågan skyndsamt utreds och förslag föreläggs riksdagen.

Mot. 1987/88
Sf263

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag syftande till överensstämmelse mellan egenavgifter och förmåner inom sjukförsäkringen och ATP för företagare med små inkomster.

Stockholm den 22 januari 1988

Martin Olsson (c)